

АНГЛОМОВНА СТУДЕНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

ENGLISH-LANGUAGE STUDENT CONFERENCE AS A TOOL FOR COMMUNICATION COMPETENCE DEVELOPMENT OF FUTURE SPECIALISTS

Стаття присвячена одній з актуальних проблем підготовки закладів вищої освіти – використання англомовної студентської конференції як інструменту розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців. Зокрема, розкривається сутність таких понять як комунікативна компетентність та студентська конференція. Основна увага зосереджується на теоретико-методичних засадах використання англомовної студентської конференції для формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури для порівняння визначень поняття «комунікативна компетентність» різними дослідниками обґрунтовується визначення комунікативної компетентності як сукупність знань, умінь і навичок, здатність особистості їх застосовувати та досвід, необхідний для ефективного спілкування в певних комунікативних ситуаціях.

Висвітлюються різні наукові підходи до розуміння сутності комунікативної компетентності, а саме інформаційний, лінгвістичний та діяльнісний.

Окреслено складові комунікативної компетентності студентів, серед яких вміння вступати в комунікацію з іншими людьми, постійно підтримувати з ними потрібні контакти та володіння їм умінь оперувати інформацією, яка характеризує як загальну, так і професійну ерудицію фахівця, незалежно від сфери його діяльності.

Визначено, що науково-практична конференція – це форма навчальної та позааудиторної діяльності, що передбачає виконання та представлення результатів навчально-дослідницької роботи студентів.

Проаналізовано основні завдання науково-практичної конференції, а саме: стимулювання інтересу до наукової діяльності, теоретичних досліджень і практичному використанню отриманих знань; розвиток здібностей до експериментального дослідження; навички представлення результатів навчально-дослідницької діяльності; оволодіння навичками публічного виступу та ораторської майстерності, вміння відповідати на запитання аудиторії; виявлення талановитих, обдарованих студентів.

Ключові слова: компетентність, комунікативна компетентність, англійська

мова, студентська конференція, заклади вищої освіти.

The article is devoted to one of the urgent problems of training of higher education establishments – the usage of English-language student conference as a tool for developing the communicative competence of future specialists. In particular, the essence of such concepts as communicative competence and student conference is revealed. The main focus is on the theoretical and methodological principles of using the English-language student conference for the communicative competence formation of future specialists.

Based on the analysis of the psychological and pedagogical literature to compare the definitions of the concept of «communicative competence» by various researchers, the definition of communicative competence as a set of knowledge, abilities and skills, the ability of an individual to apply them and the experience necessary for effective communication in certain communicative situations is substantiated.

Different scientific approaches to understanding the essence of communicative competence are highlighted, namely informational, linguistic and activity.

The components of students' communicative competence are outlined, including the ability to enter into communication with other people, constantly maintain the necessary contacts with them, and the possession and ability to operate with information that characterizes both general and professional erudition of a specialist, regardless of his field of activity.

It was determined that the scientific and practical conference is a form of educational and extracurricular activity, which involves the implementation and presentation of the results of the students' educational and research work.

The main tasks of the scientific-practical conference were analyzed, namely: stimulation of interest in scientific activity, theoretical research and practical usage of acquired knowledge; development of abilities for experimental research; skills of presenting the results of educational and research activities; mastering the skills of public speaking and oratorical skills, the ability to answer questions from the audience; identification of talented, gifted students.

Key words: competence, communicative competence, English language, student conference, higher education establishments.

УДК 811.111.378
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.2.22>

Самборська Н.М.,

канд. пед. наук,
асистент кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін
Житомирського медичного інституту
Житомирської обласної ради

Кравець О.Є.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри англійської мови
з методиками викладання в дошкільній і початковій освіті,
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

На сучасному етапі прискореного соціально-економічного розвитку суспільства, яке характеризується поступовою й неухильною інтеграцією України в європейські політичні, економічні й культурні структури, важливого значення набуває підвищення освітнього рівня підготовки висококваліфікованих спеціалістів для всіх галузей діяльності,

збагачення інтелектуального та творчого потенціалу [5, с. 14].

Основне протиріччя сучасної системи освіти – це протиріччя між швидким темпом розвитку науки і обмеженими можливостями їх засвоєння. Це протиріччя стимулює систему вищої освіти до постійного пошуку нових форм і методів активного навчання з підготовки спеціалістів, що володіють

відповідальністю, цілеспрямованістю до майбутньої професії, прагненням до саморозвитку та самореалізації [7].

Одним з найважливіших та найцікавіших інструментів формування комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів, що активізує їх пізнавальну і творчу діяльність є студентська науково-практична конференція, яка проводиться у позанавчальний час під контролем викладачів [3, с. 58].

Значення комунікативної компетентності особистості для сучасного суспільства важко переоцінити. Формування комунікативних знань, умінь і навичок майбутнього спеціаліста перебуває в полізору як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених розвитку вміння спілкуватись, а також появу кількох навчальних посібників, багато питань цієї проблеми ще не набули належного обґрунтування й однозначного вирішення [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зміст поняття «комунікативна компетентність», детермінований контекстом теорії комунікації, визначається соціологією (В. Кашкін, Г. Почепцов, В. Ядов й ін.), лінгвістикою (Д. Берло, Г. Богін, В. Звєгінцев, Ю. Караулов, О. Леонтьєв, Л. Щерба, Р. Якобсон та ін.), соціолінгвістикою (Ю. Дешерієв, Н. Жинкін, Л. Нікольський), психологією (Г. Андрєєва, Л. Виготський, В. Зінченко, О. Леонтьєв, Л. Петровська, Ж. Піаже та ін.), психосемантикою (А. Залевська, В. Зінченко), психолінгвістикою (І. Горелов), лінгводидактикою (А. Баскаков, Н. Шанський), філософією (М. Бахтін, Ж. Деріда, К. Касторіадіс, Ю. Хабермас, М. Хайдеггер, Ю. Шпет й ін.), теорією комп'ютерного програмування (Р. Котов, В. Ляудіс) [6, с. 304].

Загальні питання формування комунікативної компетентності у зарубіжному досвіді розглядалися у роботах Г. Богіна, Л. Божович, Л. Виготського, Ю. Жукова, І. Зімньої, А. Маркової, Д. Равена, Н. Хомського, А. Хуторського, С. Шишова та ін. В тому числі в роботах українських авторів: С. Абрамович, Л. Варзацької, М. Вашуленка, С. Дорошенко та ін. [8].

Питаннями щодо науково-практична конференції як засіб удосконалення компетентності студентів займалися такі науковці І. Кравченко, В. Сутула, Г. Артемчук, Е. Лузік та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на практичний інтерес до методики формування іншомовної комунікативної компетентності, деякі аспекти залишаються ще невирішеними або потребують додаткового дослідження. Так, незважаючи на позитивний загальний вплив англomовної студентської наукової конференції на розвиток мовленнєвої і предметної компетентності, потрібно докладніше вивчити, як вона впливає на конкретні

аспекти навчання та результати навчання здобувачів вищої освіти.

Питання підготовки майбутніх вчителів за допомогою студентської наукової конференції залишається актуальним, зокрема питання, як правильно підготувати здобувачів вищої освіти для успішного виступу на конференції, чи варто призначати наукового керівника (research advisor) та так званого мовного керівника (language advisor) для студентів мовних та немовних спеціальностей, адже всі викладачі у закладі вищої освіти повинні мати сертифікат зі знання іноземної мови рівня не нижче B2, а ті, хто готує студентів з іноземної мови – C1.

Актуальним залишається питання, як забезпечити високу якість навчання та дотримання стандартів у закладах вищої освіти, де застосовують студентську конференцію як інструмент формування іншомовної комунікативної компетентності. Вирішення цих питань важливе для подальшого розвитку англomовної студентської конференції для досягнення максимальної ефективності підготовки майбутніх фахівців.

Мета статті – розкрити зміст поняття «англomовна студентська конференція» та дослідити особливості її використання як інструменту розвитку комунікативної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що науково-дослідна робота студентів є однією з найважливіших форм навчання студентів у закладах вищої освіти.

Науково-практичні конференції включають не тільки теоретичні наукові доповіді, а ще й обговорення шляхів вирішення практичних завдань. Такі заходи сприяють встановленню тісних зв'язків між навчальним закладом і організаціями, підприємствами, установами, а також допомагають студентам застосовувати теорію на практиці. Участь студентів у конференції повинна бути корисною та цікавою.

Участь у науково-практичних конференціях надає студентам потужну емоційну й стимулюючу дію, посилює інтерес до науково-дослідної роботи, підвищує інтерес до організації та її проведення [5, с. 15].

Однією з найбільш важливих якостей компетентного фахівця науковці вважають комунікативну компетентність, що передбачає здатність успішно функціонувати в системі міжособистісних стосунків.

Вміння спілкуватись життєво необхідне фахівцям будь-якої галузі діяльності. Майбутніх фахівців потрібно вчити будувати спілкування, взаємодію із різними комунікативними партнерами, вміти впливати словом, інтонацією, жестами. Сьогодні важливо усвідомити, що багато невдач людини – від невміння спілкуватись, небажання слухати і чути іншого, незнання того, як будувати відносини із іншими людьми. Тобто мова йде про

низьку комунікативну компетентність майбутніх фахівців [2].

Багато вчених виділяє різні наукові підходи до розуміння сутності комунікативної компетентності [1, с. 56].

Інформаційний підхід (О. Добротвор, Р. Якобсон) спрямований на вивчення, переважно, психологічних особливостей прийому та передавання інформації, характеристик комунікатора та реципієнтів, засобів спілкування (як обміну інформацією). Такий підхід дає змогу стежити за ходом комунікативної взаємодії, відтворюючи її схему, але не розкриває її внутрішньої природи й характер у двосторонньої активності комунікантів.

Лінгвістичний підхід (О. Леонтьєв, Г. Почепцов), у центрі уваги якого – переважно сфера мовної діяльності людини, тобто мовний акт є основою комунікації.

Діяльнісний підхід (О. Божович, В. Кан-Калік, М. Хайдеггер) розробляє комунікативну компетентність тільки в діяльності, яка зумовлює здатність індивіда до розв'язання проблем, до цілеспрямованої продуктивної діяльності та кооперації.

Складовими комунікативної компетентності варто вважати: по-перше, вміння вступати в комунікацію з іншими людьми, постійно підтримувати з ними потрібні контакти; а по-друге, володіння й уміння оперувати інформацією, яка характеризує як загальну, так і професійну ерудицію фахівця, незалежно від сфери його діяльності [2].

Більшість дослідників визначають комунікативну компетентність через сукупність знань, умінь і навичок, а також розглядають її як здатність особистості здійснювати спілкування як складну багатоконпонентну мовленнєву діяльність, на характер якої впливають різноманітні чинники. Варто зазначити, що всі визначення взаємодоповнюють один одного. Тому можна визначити комунікативну компетентність як сукупність знань, умінь і навичок, здатність особистості їх застосовування та досвід, необхідний для ефективного спілкування в певних комунікативних ситуаціях [4, с. 80].

Ми вважаємо, що англomовні студентські наукові конференції є невід'ємною формою висвітлення підсумків наукової роботи і водночас – ефективним засобом об'єктивного вияву обдарованої студентської молоді, реалізації набутих здібностей, стимулювання потреби у творчому оволодінні знаннями, активізації навчально-пізнавальної діяльності та формування комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів.

Отже, науково-практична конференція – це форма навчальної та позааудиторної діяльності, що передбачає виконання та представлення результатів навчально-дослідницької роботи студентів.

У рамках нашого дослідження варто визначити загальні цілі та завдання науково-практичної конференції, а саме:

– стимулювання інтересу до наукової діяльності, теоретичних досліджень і практичному використанню отриманих знань;

– розвитку здібностей до експериментального дослідження;

– навички представлення результатів навчально-дослідницької діяльності (у вигляді доповіді, мультимедійної презентації);

– оволодіння навичками публічного виступу та ораторської майстерності, вміння відповідати на запитання аудиторії;

– виявлення талановитих, обдарованих студентів [7].

У Житомирському медичному інституті щорічно проходить Міжвузівська студентська науково-практична конференція «Професійні мовні компетенції сучасного фахівця». Головна мета конференції: закріпити теоретичні знання на практиці, сприяти розвитку практичних навичок, мислення та критичності творчих здібностей студентів, вміння проводити дослідницьку роботу наукового характеру, виховувати інтерес до обраної професії, формувати професійну майстерність.

Для цього були висвітлені та обговорені такі тематичні напрямки роботи конференції:

1. Сучасні дослідження в галузі медицини.

2. Сучасні дослідження в галузі інформаційно-комп'ютерних технологій.

3. Сучасні дослідження в галузі інженерно-технічних наук.

4. Сучасні дослідження в сфері психолого-педагогічних та гуманітарних наук.

5. Сучасні дослідження в сфері економічних наук.

Тоді як у Житомирському державному університеті імені Івана Франка щорічно проходить Всеукраїнська студентська науково-практична інтернет-конференція «Актуальні проблеми навчання іноземних мов за професійним спрямуванням», що має на меті обговорення проблем, тенденцій, перспектив та методик навчання іноземних мов за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти.

Тематичними напрямами конференції є:

1. Лінгво-методичні аспекти навчання іноземних мов за професійним спрямуванням.

2. Сучасні технології навчання іноземних мов.

3. Формування основ професійної комунікації іноземною мовою засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

4. Особливості навчання іноземних мов студентів немовних спеціальностей.

Доповіді студентів за регламентом конференції – до 10 хвилин, виступи в обговоренні – до 5 хвилин. Учасників конференції відзначають грамотами у різних номінаціях та визначають переможців. Досвід учасників студентської науково-практичної конференції узагальнюється у збірнику тез.

Студентські науково-практичні конференції є невід'ємною формою висвітлення підсумків наукової роботи і водночас ефективним засобом об'єктивного вияву обдарованої студентської молоді, реалізації набутих ними здібностей, активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Отже, здатність спілкуватись і ладнати із людьми набагато важливіша за професійну (так звану технічну) компетентність. Підтвердженням цих висновків є результати різноманітних досліджень, проведених за кордоном, які свідчать, що для визначення факторів успішного працевлаштування добросовісність і навички спілкування є вищими за професійні знання та вміння. На підставі нашого дослідження ми дійшли висновку що комунікативна компетентність є невід'ємною складовою становлення майбутнього фахівця, а формуванню зазначеного виду компетентності сприяє участь студентів у англomовній студентській конференції, оскільки вона є інструментом розвитку комунікативної компетентності.

Висновки. Отже, аналіз сучасної теорії і методики професійної освіти та вивчення стану розробленості досліджуваної проблеми засвідчили про значний інтерес вітчизняних і зарубіжних науковців доанглomовної студентської конференції як інструменту розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

На основі результатів проведеного аналізу комунікативну компетентність визначено як сукупність знань, умінь і навичок, здатність особистості їх застосовування та досвід, необхідний для ефективного спілкування в певних комунікативних ситуаціях.

Окреслено значущість науково-дослідних студентських конференцій під час формування англomовної компетентності фахівців.

Зазначено, що загальними цілями і завданнями науково-практичної конференції є: стимулювання інтересу до наукової діяльності, теоретичним досліджень і практичному використанню отриманих знань; розвиток здібностей до експериментального дослідження; навички представлення результатів навчально-дослідницької діяльності; оволодіння навичками публічного виступу

та ораторської майстерності, вміння відповідати на запитання аудиторії; виявлення талановитих, обдарованих студентів.

Стаття не вичерпує всіх аспектів проблеми дослідження. Подальшої наукової інтерпретації потребує визначення концептуальних засад цього процесу в окресленому напрямі, розробка технологій та створення відповідного навчально-методичного забезпечення використання англomовної студентської конференції як інструменту формування комунікативної компетентності у закладах вищої освіти, вивчення зарубіжного досвіду його організації.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Добротвор О.В. Комунікативна компетентність як предмет наукового дослідження. Педагогічний процес: теорія і практика. Вип. 3. 2013. С. 56–62.
2. Єжижанська Т. С. Проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія: Культура і соціальні комунікації. 2012. Вип. 3. С. 23–31. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaksk_2012_3_5 (дата звернення: 12.09.2023).
3. Жук О.Л. Педагогічні основи самостійної роботи студентів. Посібник для викладачів і студентів, 2005. 112 с.
4. Ковальчук І.С. Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих військових навчальних закладах. Дис. ... канд. пед. наук. Житомир. 2018. 142 с.
5. Кравченко І., Сутула В. Науково-практична конференція – засіб удосконалення компетенції студентів. Освіта, технікуми, коледжі (43). 2017. С. 13–15.
6. Лісінська Т., Мудрик Л., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Ащеулова Т.В., Герасимчук Н.Н. Студентська наукова конференція як форма активного навчання студентів. Режим доступу: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream> (дата звернення: 10.09.2023).
7. Чеботарьова І. О. Комунікативна компетентність: теоретичний аспект. Наукові записки кафедри педагогіки. 2014. Вип. 36. С. 205–215. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzkr_2014_36_27 (дата звернення: 12.09.2023).